

Evaluace intelektuálního kapitálu

BIG_STEM+ 2020

Zviditelnění nárůstu našich
vědomostí

Vydavatel:
Úřad dolnorakouské zemské vlády
Oddělení mateřských škol

Obsah

---

1. PŘEDMLUVA	4
2. Management Summary	5
3. BIG_STEM+ JAKO SDRUŽENÍ PROJEKTŮ	6
3.1 Krátký popis BIG_STEM+	6
3.2 Popis cílů BIG_STEM+	6
4. POZICE A VÝVOJ INTELEKTUÁLNÍHO KAPITÁLU	8
4.1 Dosavadní přínos BIG_STEM+ – přehled silných a slabých stránek	8
4.2 Tak by měl BIG_STEM+ pokračovat – náměty opatření a doporučení	11
4.3 Shrnutí k intelektuálnímu kapitálu	15
5. VÝSTUPY PROJEKTŮ BIG_STEM+	17
5.1 Velmi dobré přeshraniční síťování a spolupráce	21
5.2 Nízká úroveň mobility ve vzdělávání a regionální identita	23
5.3 Znatelný přínos k dlouhodobě udržitelnému hospodářskému růstu	26

1. Předmluva

Již v roce 2016 byly v rámci programů INTERREG V-A zahájeny tři projekty EU s názvem „Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu“ (BIG AT-CZ, BIG AT-HU a BIG SK-AT). Společně s našimi projektovými partnery ze spolkových zemí Vídeň, Burgenland a Horního Rakouska a ze zapojených sousedních zemí Maďarska, Slovenska a České republiky jsme sledovali cíl podpory jazykových, interkulturních a sociálních kompetencí. Projekty se těšily velkému regionálnímu i mezinárodnímu zájmu a byly ukončeny v roce 2019.

Ve společném evropském prostoru mají výše uvedené kompetence a současně také přírodovědné, technické a digitální dovednosti stále větší význam. V roce 2019 proto vznikly navazující projekty. Celkem 15 projektových partnerů, kteří působí přeshraničně ve 12 projektových regionech, se opět spojilo, aby do konce roku 2022 realizovali tři nové projekty Interreg EduSTEM (AT-CZ), BIG_inn AT-HU a BIG_ling SK-AT. Cílem projektů je posílení konkurenceschopnosti

a zaměstnatelnosti budoucích mladých dospělých v přeshraničním a regionálním ekonomickém prostoru jejich seznamováním se s jazykem a kulturou sousedních zemí, počínaje mateřskou a základní školou. Přitom je zprostředkování jazyka a podpora mnohojazyčnosti rozšířena o podporu tzv. STEM dovedností s přihlédnutím k jazykovému technickému vzdělání, profesní orientaci a bilingvistu.

Dolní Rakousko svou rolí vedoucího partnera pro všechny tři projekty významně přispívá k lepšímu porozumění regionům v srdci Evropy. Zvláštní poděkování patří všem projektovým a kooperačním partnerům v Rakousku i v sousedních zemích - Česká republika, Slovensko a Maďarsko. Rádi bychom také využili této příležitosti a poděkovali všem spolupracujícím osobám v různých projektových regionech za jejich obětavou práci!

Přeshraniční partnerství zemí a regionů jsou úspěšným příkladem mírového soužití v silné a společné Evropě!

Christiane Teschl-Hofmeister
Zemská radní pro oblast vzdělávání

2. Management Summary

Evaluace intelektuálního kapitálu projektu BIG_STEM+ prezentuje vývoj intelektuálního kapitálu prostřednictvím šesti projektů Interreg ve čtyřech zemích a 12 regionech.

Všechny hodnocené faktory vykazovaly v období 2016 až 2020 **zlepšení**. Až na dvě výjimky bude tento pozitivní vývoj pravděpodobně pokračovat i v dalších letech.

Důvodem jsou četná **systematická rozvojová opatření** z pracovních balíčků dílčích projektů i výsledné síťové struktury. 40 expertů zapojených do této evaluace intelektuálního kapitálu také vidí zlepšení samotné systematiky: znalostní základna a ovlivňující faktory z intelektuálního kapitálu jsou stále lépe plánovány, aktivity rozvoje jsou také implementovány a dosažení cílů je společně reflektováno.

Celkově to znamená **udržitelný pozitivní přínos** k dosažení nadřazených cílů programu Interreg, zejména v kontextu „vytváření sítí a spolupráce“, „mobility vzdělávání a regionální identity“ a také „dlouhodobě udržitelného hospodářského růstu“.

K zajištění tohoto příznivého vývoje v dlouhodobém horizontu se však doporučuje **řada dalších opatření**. Nejnaléhavější je **dlouhodobé zajištění dalšího financování a optimalizace rámcových podmínek** úspěšných aktivit. Všichni zúčastnění se shodují na tom, že práce je zatím ve všech čtyřech zemích vnímána pozitivně. Argumentují, že pro upevnění i pro další růst a dlouhodobou efektivitu by měla být zaručena především kontinuita těchto projektů a jejich sítí. Jinak je velmi vysoká pravděpodobnost, že se dosavadní výsledky i samotná síť rozpadnou.

Mezi **naléhavá pole aktivit** pro další práci v BIG_STEM+ patří především neustálé **zlepšování vztahů** s cílovou skupinou, poskytovateli dotací a dalšími (Interreg) projekty a aktéry. Kromě toho se doporučuje další rozvoj znalostní základny a odborných kompetencí, inovace a učení v síti, jakož i dovednosti vedení a řízení projektů.

Konkrétně předložili zúčastnění **více než 300 námětů na opatření**, které byly shrnuty do **74 návrhů**. Zajištění

financování realizace prostřednictvím stávajících a případně i dalších projektových partnerů podpoří s vysokou mírou účinnosti síťovou práci i dosažení nadřazených cílů v několika příštích letech.

Pavel a Alexander (EduSTEM, DR)

Obrázek 1: © Margit Wurst

Alexanderovi bude brzy 5 let a již téměř 2 ½ roku chodí do mateřské školky v Pulkau.

Díky pravidelné návštěvě rodilé mluvčí Lucie má Alexander možnost učit se český jazyk hravým způsobem.

U něj doma se právě dělá nová fasáda a mezi pracovníky je také Pavel ze Znojma, který pracuje u rakouské stavební firmy. Netrvalo to dlouho, než si Alexander všiml, že si s Pavlem může povídat v jeho rodné řeči a také mu může zazpívat písničky v českém jazyce. Teď spolu každý den česky počítají cihly nebo pytle cementu. Pavel je nadšený z Alexanderova a Alexander má nového kamaráda. Pavlova dcera bude od podzimu navštěvovat mateřskou školu ve Znojmě, která je partnerskou školou právě té v Pulkau.

3. BIG_STEM+ jako sdružení projektů

3.1 Krátký popis BIG_STEM+

Zpočátku (2004) byla pozornost zaměřena na zprostředkování jazyka. Projekty BIG začaly v roce 2016. Stávající nabídky byly od roku 2019 rozšířeny o nabídky pro badatelské, objevené a pohybové učení se zaměřením na digitální, přírodovědné a technické obory. To znamená, že zprostředkování jazyků bude rozšířeno o odborné dovednosti z oblasti STEM¹. Dodatek „+“ vyplývá z plánovaného pokračování do roku 2024.

Od roku 2016 je oddělení mateřských škol řešitelem projektu a vedoucím partnerem tří projektů EU v programech spolupráce INTERREG V-A Rakousko-Česká republika, INTERREG V-A Slovensko-Rakousko a INTERREG V-A Rakousko-Maďarsko. Názvy projektů jsou „Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu“ (BIG AT-CZ, BIG SK-AT, BIG AT-HU). Tyto tři projekty EU jsou nezávislé, ale velmi provázané projekty se synergickými efekty, které byly realizovány ve spolupráci s 15 projektovými partnery ze 4 spolkových zemí (Dolní Rakousko, Horní Rakousko, Vídeň, Burgenland) v Rakousku a 3 sousedních zemích (Česká republika, Slovensko, Maďarsko).

Projekty spolupráce v oblasti vzdělávání

v přeshraničním regionu (= BIG) dle časového horizontu

- » 2016–2019: BIG AT-CZ, BIG AT-HU
- » 2017–2020: BIG SK-AT
- » 2019–2022: BIG_inn AT-HU und EduSTEM AT-CZ
- » 2020-2022: BIG_ling SK-AT

Od listopadu 2019 pokračuje tato spolupráce v rámci projektů Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu AT-HU_inovativní (BIG_inn AT-HU, INTERREG V-A AT-HU) a Education in Science, Technology, Engineering and Mathematics (EduSTEM, INTERREG V-A AT -CZ) a od listopadu 2020 v rámci projektu Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu SK-AT_bilinguální (BIG_ling SK-AT, Interreg V-A SK-AT).

„Systém“ se skládá z projektových partnerských organizací těchto šesti projektů, které se nacházejí v Dolním Rakousku, Vídni, Burgenlandu, České republice, Slovensku a Maďarsku. Jedná se o formálně nezávislé projekty, každý má své projektové konsorcium.

3.2 Popis cílů BIG_STEM+

V projektech sítě BIG_STEM+ chtějí zapojené organizace v Rakousku (Dolní Rakousko, Horní Rakousko, Vídeň, Burgenland), České republice, Slovensku a Maďarsku navázat na předchozí výsledky, zkušenosti a síť, a dále je rozvíjet. Projekty tvoří nadřazenou síť a přispívají ke zvýšení kvality vzdělávacích činností zaměřených na kompetence ve vybraných pilotních projektech v celém projektovém regionu.

Cílem BIG_STEM+ je zviditelnit cenný intelektuální kapitál, který vzešel z již realizovaných a existujících projektů EU. To by následně mělo prostřednictvím **přeshraničního networkingu a spolupráce** přispět k posílení **mobility** (vzdělávání) ale také **regionální identity** mladých, vícejazyčných lidí, k odbourání bariér (mezi regiony) a tím k podpoře dlouhodobého **hospodářského růstu a udržitelného rozvoje**.

Pokus vizualizovat strukturu projektů BIG_STEM+ vznikající od roku 2004 jako síť přináší velmi odlišné výstupy. Institucionálně heterogenně organizované aktéry lze třídit podle rolí nebo hierarchie, geografie nebo obsahu, vazby jsou vždy jiné a v čase dynamické – tedy komplexní. Právě z tohoto důvodu jsou však společné procesy stanovování cílů (vedení), společné síťové struktury a často i flexibilní kompromisy při implementaci v národně odlišně regulovaných regionech základní podmínkou udržitelného úspěchu.

Jednotlivé projekty Interreg se vyvíjejí v kontextu specifického prostředí, které posiluje jejich úspěch. To se týká také právní situace vzdělávacích institucí, která se v regionech částečně výrazně liší a ovlivňuje tak spolupráci.

¹STEM: science, technology, engineering, mathematics

BIG_STEM+ se skládá z několika jednotlivých projektů, které společně jako systém sledují dlouhodobý celkový cíl (viz kapitola 5). Jednotlivé projekty dosahují prostřednictvím centrálních aktivit (= pracovních balíčků) vlastních projektových cílů a podporují tak celkový cíl. K tomu využívají (obdobné) zdroje

(= intelektuální kapitál), které se zde rozlišují na lidský kapitál, strukturální kapitál a vztahový kapitál. Tato evaluace intelektuálního kapitálu popisuje vývoj a stav a ukazuje prioritní oblasti působení pro další rozvoj.

	BIG_inn AT-HU	EduSTEM AT-CZ	BIG_ling SK-AT
Vedoucí partner:	Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol		
Projektoví partneři:	<p>AT:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář » Rakouští přátelé dětí – zemská organizace Vídeň » Spolková země Burgenland <p>HU:</p> <ul style="list-style-type: none"> » West-pannon nonprofit ltd. » Univerzita Sopron, pedagogická fakulta Benedek Elek 	<p>AT:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář » Rakouští přátelé dětí – zemská organizace Vídeň <p>CZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám České Budějovice » Vysočina Education » Vzdělávací institut pro Moravu, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a středisko služeb školám, příspěvková organizace » Středisko volného času Lužánky » Jihomoravské centrum pro mezinárodní mobilitu, z.s.p.o. 	<p>AT:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář » Rakouští přátelé dětí – zemská organizace Vídeň » Spolková země Burgenland <p>SK:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Město Senica » Sdružení rodičů Společné německo-slovenské školy v Bratislavě » Daphne – Institut aplikované ekologie » Městská část Bratislavy Nove Mesto

Tabulka 1: Projektoví partneři BIG_STEM+

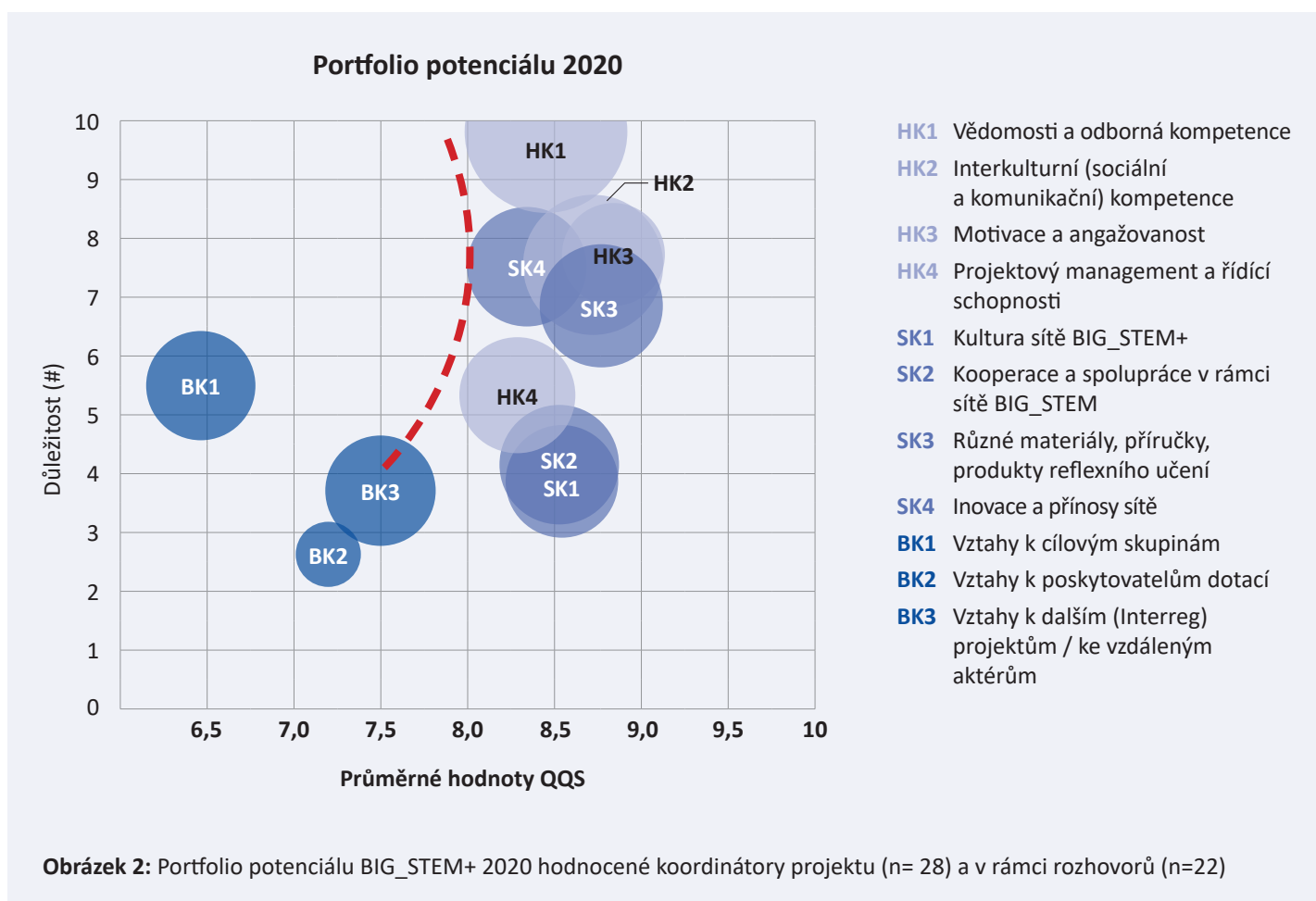

4. Pozice a vývoj intelektuálního kapitálu

4.1 Dosavadní přínos BIG_STEM+ – přehled silných a slabých stránek

Na obrázku 2 jsou všechny ovlivňující faktory intelektuálního kapitálu zaneseny do portfolia s jejich příslušnými hodnoceními - na ose x hodnocení kvality, na ose y hodnocení kvantity. Velikost kruhu

znázorňuje, jak systematicky je faktor již udržován a rozvíjen. Osy obrázku jsou přizpůsobeny extrémním hodnotám hodnocení tak, aby zvýraznily relativní silné a slabé stránky.

Silnou stránkou vzdělávací sítě BIG_STEM+ je interkulturní kompetence a motivace, ale také „různé materiály, příručky a nástroje pro reflexní učení“, které byly v posledních letech společně vyvinuty v pracovních balíčcích projektu. Tyto faktory se velmi pravděpodobně budou v nadcházejících obdobích projektu dále zlepšovat (reprezentované velikostí kruhu). Tyto faktory jsou také velmi důležité pro dosažení cíle.

Prakticky stejně dobrá, ale v současné době (vzhledem k již úspěšnému vybudování) o něco méně naléhavá je kooperace a spolupráce v síti BIG_STEM+ a s tím úzce související kultura sítě.

Silné stránky

Interkulturní kompetence
Motivace
Různé materiály, příručky, nástroje reflexního učení

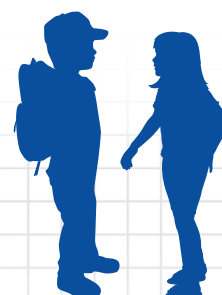
Mezi jednoznačně nejnaléhavější **pole působnosti** pro další práci v BIG_STEM+ patří neustálé zlepšování vztahů s cílovými skupinami (BK1), které jsou rozlišeny do četných podskupin. Jako relativně nejslabší (celkově vyhovující) jsou hodnoceny vztahy s externími vzdělávacími zařízeními, jako jsou hospodářské podniky, přírodní a kulturní instituce; ale také vztahy s obcemi, městy a kraji. V letech 2016 až 2020 zde sice došlo k výraznému pokroku, ale průměrné hodnoty hodnocení se pohybují pouze kolem 50 %. Na většinu ostatních cílových skupin není dostatek kontaktů z důvodu nedostatku kapacit na straně spolupracujících osob, průměrné hodnocení stávajících vztahů je dobré (cca 60 %).

Pole působnosti

Vztahy k cílovým skupinám
Vztahy k poskytovatelům dotací
Vědomosti a odborná kompetence
Inovace a přínosy sítě
Projektový management a řídicí schopnosti

Mělo by se také nadále pracovat na vztazích s poskytovateli dotací (BK2) a dalšími (Interreg) projekty a aktéry (BK3), s různými prioritami. V prvním případě se jedná především o zlepšení administrativních procesů (zejména zlepšení likvidity díky kratšímu období předfinancování, ale také snížení byrokratické náročnosti kontrol, přinášejícímu více flexibility). Zvláštní roli hraje zprostředkování velmi dlouhodobě vytvářené a tedy speciální situace v kontextu základní a primární pedagogiky. V druhém případě se jedná o lepší využití příležitostí, které vyplývají z networkingu s jinými skupinami, ale v současnosti je nelze realizovat z důvodu nedostatku zdrojů. Celkově vzato zde respondenti nepředpokládají v několika příštích letech žádné výrazné zlepšení bez významnější změny zaměření díky dodatečným zdrojům.

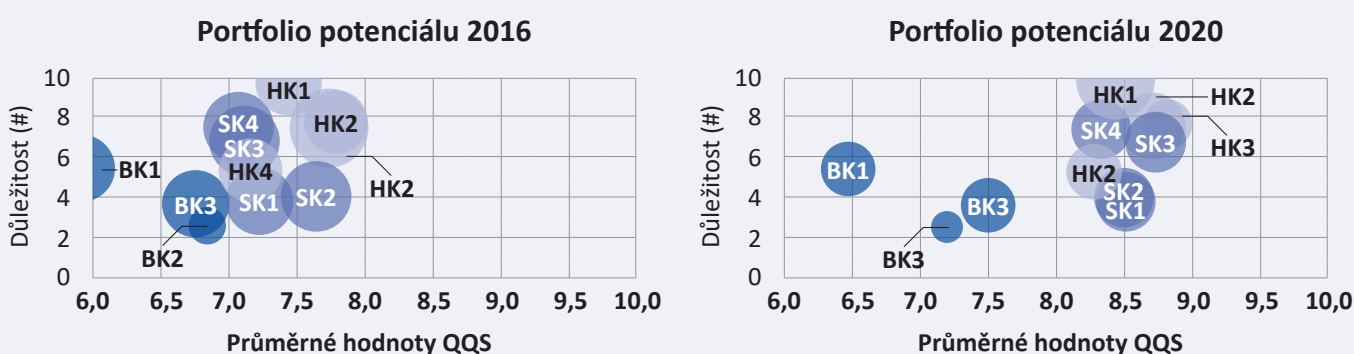
Kromě toho se pro optimální dosažení cílů BIG_STEM+ doporučuje další průběžný rozvoj vědomostí a odborných kompetencí, inovace a přínosy sítě, jakož i projektový management a řídicí schopnosti.

4.1.1 Významná zlepšení u všech faktorů

Úspěchy vyplývající z již probíhajících pracovních balíčků se ve srovnání portfolií potenciálu – viz obrázek 3 – projevují všeobecným přesunutím středního hodnocení všech faktorů intelektuálního kapitálu směrem doprava.

Podrobná hodnocení, včetně rozlišení argumentů podle hodnotících kritérií pro dostupnou kvantitu (množství) a kvalitu (jakost), jakož i úroveň systematického rozvoje, jsou popsány v následujících kapitolách.

Obrázek 3: Porovnání portfolií potenciálu BIG_STEM+ 2016 a 2020 (n= 50)

Nová přátelství díky partnerstvím (BIG SK-AT)

V dnešní uspěchané době by lidskost a pevná přátelství měly mít v našem životě pevné místo. Je proto nesmírně důležité, abychom děti již od útlého věku podporovali v budování pozitivních vztahů. Právě čas ve školce je pro to velmi vhodný. Koneckonců, kde můžete získat nové přátele snadněji než při hraní? Školka Legerského v Bratislavě se proto rozhodla v rámci projektu BIG SK-AT pozvat do Bratislavy sousedy z dolnorakouské školky v Lasee. Naše pozvání bylo přijato a schůzka se konala 10. října 2019. Návštěva byla pro děti i učitele nejdůležitější událostí týdne. Děti spolu mohly strávit aktivní čas a lépe se poznat. Mohly prozkoumat budovu školky, pak se posilnit svačinou a zapojit se do několika vzrušujících her a aktivit dle vlastního výběru. Všechny aktivity však měly jedno

společné: orientovaly se na dopravní výchovu, na kterou je naše školka zaměřena.

Na závěr si děti mohly společně se zástupci městské policie v Bratislavě vyzkoušet pravidla silničního provozu na našem krásném dopravním hřišti. Na upomínku jim pak byly předány certifikáty. Jsme rádi, že naše školka dala dětem díky projektu tuto možnost a doufáme, že se jejich přátelství bude nadále rozvíjet, a to i díky výuce sousedních jazyků v obou školkách.

4.2 Tak by měl BIG_STEM+ pokračovat – náměty opatření a doporučení

Na dvou ze tří workshopů na téma hodnocení intelektuálního kapitálu s 24 koordinátory projektů a také v rozhovorech s 26 dalšími stakeholdery sítě BIG_STEM+ se intenzivně pracovalo na otázce dalšího rozvoje intelektuálního kapitálu. Kromě bezprostředně účinných efektů, jako je situativní práce s digitálními nástroji jako skupina a umožnění konkrétní výměny zkušeností navzdory rozsáhlým (národním a mezinárodním) omezením mobility souvisejícím s Covid19, byla vypracována řada střednědobě a dlouhodobě účinných návrhů.

Zde je uveden výběr pro šest polí působnosti, ostatní návrhy jsou uvedeny v dlouhé verzi (příloha).

4.2.1 Zlepšení vztahů k cílovým skupinám

Pro dlouhodobý úspěch je kromě **osvětových opatření** u cílových skupin nutné především **pokračování, roll-out a zajištění dostatečných lidských a finančních zdrojů** tak, aby měl nový projektový námět ještě širší dopad. To by také znamenalo více času na udržování vztahů a komunikaci s cílovými skupinami:

- » Větší důraz na rozlišování cílových skupin a individuálních nabídek k interakci, například prostřednictvím otevřených otázek a integrace do projektové práce, by měly mít také velmi pozitivní vliv na celkovou motivaci. Struktura komunikace s cílovými skupinami by mohla profitovat z intenzivnější aktivace multiplikátorů, což může vést k lepší bottom-up integraci návrhů dalšího rozvoje do sítě než doposud.
- » Všeobecně lepší vyjasnění vzájemných očekávání všech zainteresovaných stran na začátku projektů by mělo přispět k větší efektivitě pracovních balíčků.

Přeshraniční vzdělávání pro pedagogy (BIG AT-HU)

Historie zavedení maďarštiny v jedné škole

Během celého mého působení jako učitelky/ředitelky pro mě bylo vždy důležité „rozšiřovat si obzor“. Tak se díky náhodě stalo, že mi bylo umožněno zúčastnit se přeshraničního semináře v Maďarsku v rámci projektu Interreg BIG AT-HU. Poznala jsem nejen školní systém v sousední zemi, ale dozvěděla se také o možnostech výuky maďarštiny na mé škole. V mezichase se asi 30 dětí učí maďarsky tři hodiny týdně a za účelem navázání kontaktu s dětmi v sousední zemi bylo navázáno partnerství školy se školou v Šoproni. Tento vývoj byl pro nás opravdovým obohacením a děti se na přeshraniční setkání vždy těší.

Starostové obcí, ale také rodiče by měli být ve větší míře přizváni a průběžně informováni a zapojeni do spolupráce.

Aktivity projektu by měly být lépe zdokumentovány na webových stránkách institucí (posílení práce s veřejností), což umožní lepší identifikaci a marketingovou efektivitu projektu.

Výměna informací se vzdělávacími institucemi a členy sítě z jiných školských okresů by se měla výrazně zlepšit:

- » pravidelné zpravodaje, společné (meziokresní) akce (také jako předloha pro kanály sociálních médií třetích stran).
- » lepší šíření znalostní platformy BIG.

Po **institucionální** stránce by měly být vytvořeny lepší rámcové podmínky pro to, aby se jednotlivé cílové skupiny skutečně mohly účastnit nabízených aktivit (pracovní setkání, jazykové kurzy, exkurze apod.). Pomohlo by zjednodušení služebních povolení k účasti na akcích projektu.

4.2.2 Zlepšení vědomostí a odborné kompetence

- » Obecně platí, že projektový tým potřebuje podporu v podobě **dalších spolupracujících osob**. Ti by pak mohli rozvíjet projekty rovnoměrně a celoplošně.
- » Nově přijatí kolegové by se měli seznámit s projekty a především **manuály programu**. K tomu lze využít i školení projektového řízení (viz HK4).

Zavedení zprostředkovávání německého jazyka (BIG AT-HU)

V reakci na poptávku rodičů bylo v roce 2012 v mateřské škole Sopronkövesd zahájeno zprostředkovávání německého jazyka hravou formou. Díky učitelce němčiny se děti mohly zúčastnit několika akcí projektu. V následujících letech se v rámci projektu podařilo jazykové dovednosti podpořit prostřednictvím návštěv studentů ze Šoproně, kteří výsledky projektu přenesli do školky. Tato služba mateřské školy umožnila zdvojnásobení počtu dětí během 8 let.

- » **Vzdělávání** v oblasti měkkých dovedností, jako jsou metody moderování, řízení interdisciplinárních skupin a aplikace/využití digitálních nástrojů v projektovém řízení a moderování, jakož i rozvoj kompetencí pro online komunikaci a využívání digitálních technologií by bylo velkou výhodou.

4.2.3 Zlepšení inovace a přínosů sítě

- » **Dobrá praxe** by měla být předávána a přijímána prostřednictvím intenzivní vzájemné výměny zkušeností, zpětné vazby a transferu (hospitace). Síť těží z vylepšeného know-how v oblasti aplikace a využití digitálních nástrojů.
- » Obsahy projektu by na sebe měly systematicky navazovat a být regionálně opodstatněné. Inovace jsou přidávány jako nová témata.
- » **Větší flexibilita** při řešení místních rámcových podmínek ze všech stran by usnadnila spolupráci. Této síti by prospělo zvýšení povědomí o podpoře sousedních jazyků na straně zodpovědných politických aktérů.
- » Stále chybí mezistátní resp. evropské dohody o přeshraniční školní docházce.
- » Neexistuje jasná legislativní podpora.
- » Je třeba zlepšit **transparentnost místních rámcových podmínek** a specifikací.
- » Pro inovace a učení má smysl přizvat odborníky, důkladně se seznámit s metodami badatelského učení v oblastech STEM při zapojení sousedního jazyka a **mnohojazyčnosti**, a také zapojit pedagogy mateřských škol a veřejné činitele a zohlednit jejich skutečné potřeby.

Společná **digitální platforma pro řízení projektů**, poskytnutá programem Interreg, by mohla nabídnout mnoho funkcí pro **správu dokumentů**, plánování termínů, virtuální komunikaci a spolupráci atd. a celkově tak výrazně zjednodušit procesy.

Role odborného poradenství (Videa)

Hannajune je 6 let a na podzim přešla z mateřské školky do školy. V její hlavě koluje mnoho jazyků. Hannajune hovoří plynně maďarsky, anglicky a německy. Některé jazyky navíc dokáže rozpoznat podle toho, jak zní, neboť díky projektu odpadly všechny případné jazykové bariéry již ve školce. Děti zde mohly v průběhu všedního dne zcela svobodně používat jazyk/y podle svého výběru, když si hrály se svými kamarády.

Takto komplexní jazykové biografie dítěte, stejně jako **individuální mnohojazyčnost v běžném životě** a s tím spojené fenomény v jazykovém vývoji, často vyvolávají u pedagogů otázky, a to jak v mateřské školce, tak ve škole. O čem má vypovídat pojem mateřský jazyk? Co znamená mnohojazyčnost? Existuje několik rodinných jazyků? Jak mohu začlenit mnohojazyčnost do pedagogických kontextů? A jakou hodnotu vlastně přisuzujeme jazykům? Jsou hierarchie rozpoznatelné?

Aby bylo možné se věnovat společně s odborníci všem těmto důležitým otázkám a zamyslet se nad postřehy, které přináší pedagogové, nabízí formát **odborného poradenství na téma mnohojazyčnost** implementovaný v rámci projektu, potřebný čas a prostor.

4.2.4 Zlepšení projektového managementu a řídicích schopností

- » Mezi projektovými partnery by měla působit alespoň jedna osoba s **jazykovými znalostmi** sousední země.
- » Již na začátku projektu pomáhají **workshopy** koordinovat plánování s regionálními koordinátory. Administrativní obsah by měl být projednán a předán partnerům.
- » Poskytovatelé dotací by měli nabízet **semináře** na

témata dokumentace v oblasti financí a podávání zpráv, měkkých dovedností (např. metody moderování, řízení mezioborových skupin), aplikace a využití digitálních nástrojů a meziorganizační **projektový management**. Tyto obsahy jsou ideálním případem dostupné také online jako videa.

- » Bylo by přidanou hodnotou, pokud by další školení v oblasti **managementu a leadershipu** mohla být poskytnuta také na úrovni vedení.
- » Proškolení a **předávání informací** by mělo být udržitelné, písemné a komplexní. **Časové zdroje** k tomuto účelu by se měly navýšit.
- » Kontinuita má pozitivní vliv na úrovni řízení.
- » Při vypracovávání návrhu projektu by měla být úroveň řízení zapojena. Důležitá je dobrá komunikace a síťování.

Jasně **rozdělení úkolů na úrovni řízení projektu** má pozitivní vliv na úspěch.

4.2.5 Zlepšení vztahů k dalším (Interreg) projektům / ke vzdáleným aktérům

„Práce se stakeholdery“ jako aktivita se ukazuje jako absolutně nezbytná a zvláště důležitá z hlediska udržitelnosti.

Náměty pro **řídící orgán**:

- » Každoroční síťovací setkání s koordinátory/odborníky ze všech projektů Interregu za účelem sdílení zkušeností.
- » Vytvoření databáze, která odráží veškerý obsah projektu a z níž je odvozena databáze expertů. Výsledkem by mohla být zajímavá propojení a/nebo synergie pro jednotlivé koordinátory projektu. Odborníci z jiných projektů by mohli být zváni na sympozia, přednášky, školení apod. To by také mohlo vést k zajímavému/poučnému vytváření sítí a výměně zkušeností.

Na **úrovni projektu**:

- » Výměna zkušeností s jinými vzdělávacími projekty je smysluplná, aby se **předešlo duplicitě** resp. aby bylo možné vzájemně profitovat z toho, co již bylo vypracováno. Smysl má také získat přehled o tom, co se děje v příslušných regionech/obcích

projektu, jaké aktivity se realizují atd. Pro co se obec/město angažuje, co považuje za způsobilé pro dotace a z toho následně vyvodit závěry pro vlastní projekt a s tím související plánované aktivity a záměry.

- » Pozvat nebo zapojit koordinátory/experty z jiných projektů Interreg na přeshraniční akce.
- » Zahrnout koordinátory/experty z jiných projektů Interreg do **rozdělovníku newsletterů**.
- » Provéřit a implementovat případné využití **sociálních médií** (LinkedIn, Facebook atd.)
- » Úroveň managementu (koordinátoři na úrovni projektu) by se měla více zabývat ostatními projekty resp. pravidelně poskytovat informace na domovské stránce a předávat všem do projektu zapojeným aktérům inovace, zajímavé informace apod.

- » Bylo by užitečné **urychlit kontrolu** zpráv pro vyúčtování projektu a redukovat byrokracii spojenou s realizací projektu.

Rozhodně by se měla zintenzivnit a rozšířit pravidelná **výměna zkušeností se strategickými partnery**.

4.2.6 Zlepšení vztahů k poskytovatelům dotací

Společným cílem všech partnerů projektu je kontinuita. Stabilita rámcových podmínek je přitom v křehké rovnováze s inovacemi.

- » Každý projektový partner by si měl uvědomit důležitost **heterogenní struktury poskytovatelů dotací**, aby si s příslušnými poskytovateli vybudoval užitečné a transparentní vztahy.
- » **Komunikační strategie zaměřené na cílové skupiny** by měly být společně vypracovány a realizovány s ohledem na poskytovatele dotací.
- » V **počáteční fázi projektu** by měla být posílena komunikace/informace mezi vedoucím partnerem, partnery projektu a poskytovateli dotací.
- » **Setkání za účelem vzájemného seznámení** ve fázi zahájení projektu podporují spolupráci mezi poskytovateli dotací a partnery projektu.
- » Projektoví koordinátoři by měli v počáteční fázi častěji odkazovat na **manuály** resp. projednávat podstatné obsahy s projektovými partnery.
- » **Pozitivní zprávy** by měly být aktivně sdělovány poskytovatelům dotací.

4.3 Shrnutí k intelektuálnímu kapitálu

Lidský kapitál těží z vývoje projektů v posledních několika letech. Nicméně i ten eroduje díky fluktuaci spolupracovníků. Projektový management a řídicí schopnosti přispívají k **rozvoji struktury** a k dosažení cílů. Kromě toho jsou také velmi užitečné **formáty výměny zkušeností** mezi aktéry, kteří se tak mohou navzájem učit. Spolupráce s vědeckými institucemi podporuje nejen (další) vzdělávání, ale může také poskytnout inovativní podněty prostřednictvím specifických projektů.

Strukturní kapitál byl rozvíjen po dobu několika let a **neustále se přizpůsobuje novým požadavkům**. Otevřená kultura sítě vytváří jak **formální rámec**, tak i **základ důvěry** pro dobrou spolupráci, společné učení a vhodnou dokumentaci. Nové procesy a inovativní materiály přímo podporují produktivní dosahování cílů a lze je vysoce efektivním způsobem sdílet s ostatními partnery. **Malé investice** do těchto faktorů podporují velmi dlouhé a efektivní páky, které však svou užitečnost rozvíjejí pouze efektivním šířením a aplikací v cílových skupinách.

I když jsou v rámci **vztahového kapitálu** oslovení velmi odlišní stakeholderi, existuje celkově velký zájem o **vyšší vnitřní a vnější transparentnost**. Je vnímáno jako úloha vedoucích partnerů informovat o vývoji v síti prostřednictvím různých nástrojů (např. newslettery, seznamovací setkání, komunikační fóra, sociální média). Dosažení rovnováhy mezi aktivní komunikací (v různých jazycích) a dodatečnými nabídkami při současně omezených časových možnostech (všichni partneři) je sice výzvou, ale pravděpodobně jí lze dosáhnout ještě **systematičtějším využitím digitálních struktur** (viz strukturní kapitál).

Široké publikum díky sociálním médiím (BIG SK-AT, SK)

Projekt BIG SK-AT se na Slovensku setkal s velkým ohlasem. My, DAPHNE – institut aplikované ekologie, jsme jako partner projektu rádi, že se nám díky sociálním médiím podařilo oslovit široké publikum.

Shruli jsme tedy pro učitele všechny aktivity, materiály a videa do jednoho článku, ke kterému mají kdykoli přístup na www.daphne.sk/inspiracie a mohou se zde inspirovat pro svou výuku. Pro širší publikum jsme na našem Facebooku zveřejnili dvanáct krátkých videí s nápady pro aktivity a materiály ve slovenštině a němčině.

To nám umožnilo zpřístupnit naše inspirace nejen pedagogům a žákům, ale také široké veřejnosti na celém Slovensku a v dalších zemích. Jen v samotném projektovém období jsme dokázali oslovit téměř 750 000 uživatelů.

Společné pozitivní zážitky v projektu (BIG AT-CZ, CZ)

V rámci projektu „Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu“, BIG ATCZ5, se ve dnech 14. – 17. května 2018 v rámci prázdninového tábora sešly české a rakouské děti ve věku od 12 do 15 let. Prázdninového tábora se zúčastnilo celkem 15 dětí z České republiky a 6 dětí z Rakouska v doprovodu dvou rakouských pedagogů. České děti zde pobývaly celé čtyři dny. Děti z Rakouska přijely 15. května. Na tento den byl připraven celodenní program zaměřený na společné aktivity včetně táboráku, který nabízel řadu příležitostí k vzájemnému seznámení a spolupráci. Prázdninový tábor se konal v příjemném prostředí rekreačního střediska Želivka, které se nachází uprostřed lesa nedaleko Humpolce.

Cílem prázdninového tábora bylo napínavým a věkově přiměřeným způsobem zprostředkovat dětem historii i současnost obou zemí - České republiky a Rakouska. Na organizaci prázdninového tábora se podílel tým zkušených lektorů, který pro děti připravil pestrý a zajímavý program. Aktivity byly interaktivní. Spojujícím prvkem bylo téma spolupráce a hledání společných historických, kulinářských a dalších prvků z každodenního života v obou zemích.

Děti komunikovaly různými jazyky a navazovaly neformální partnerství. A to zejména v soutěži družstev a v rámci aktivit v lanovém centru.

Na základě osobních ohlasů účastníků bylo možné považovat tábor jako velmi úspěšný. Děti ocenily na prázdninovém táboře především společné zážitky. Délku prázdninového tábora děti naopak hodnotily negativně. Bylo by mnohem lepší, kdyby byl pobyt delší, aby bylo na vše více času. Zde uvádíme recenzi, která vyjadřuje to, co si většina dětí myslí: „Bylo to skvělé. Nejlepší na kempu však byla možnost poznat nové lidi – z jiné školy, z jiného města, z jiné země. Pak to byli také lektoři, kteří připravili opravdu skvělý program a věnovali se nám od rána do večera.“

Toto hodnocení vyjadřuje nejen záměr prázdninového tábora, ale i celého projektu - setkávání, poznávání, výměnu zkušeností, spolupráce a přátelství.

5. Výstupy projektů

BIG_STEM+

Cílem BIG_STEM+ je zviditelnit cenný intelektuální kapitál, který vznikl v již realizovaných a stávajících projektech EU. Ty by následně měly přispívat prostřednictvím přeshraničního vytváření sítí a spolupráce k posílení mobility a regionální identity mladých mnohojazyčných lidí, k odstraňování bariér mezi regiony a tím také k celkové podpoře dlouhodobého hospodářského růstu a udržitelného rozvoje.

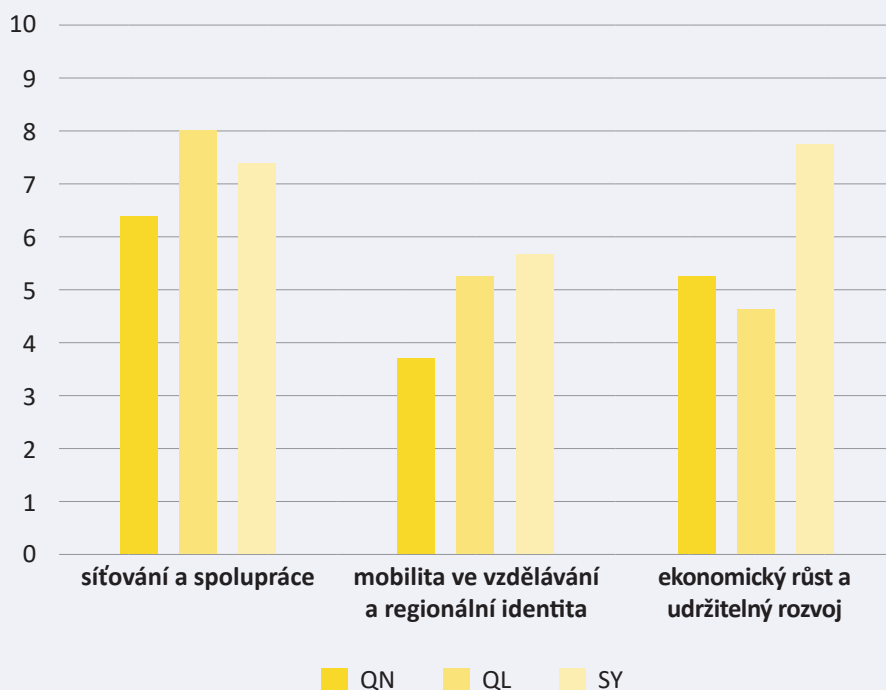
Z tohoto širšího spektra cílů jsou odvozeny následující **dílčí prvky**:

- » přeshraniční vytváření sítí a spolupráce
- » mobilita a regionální identita
- » ekonomický růst a udržitelný rozvoj

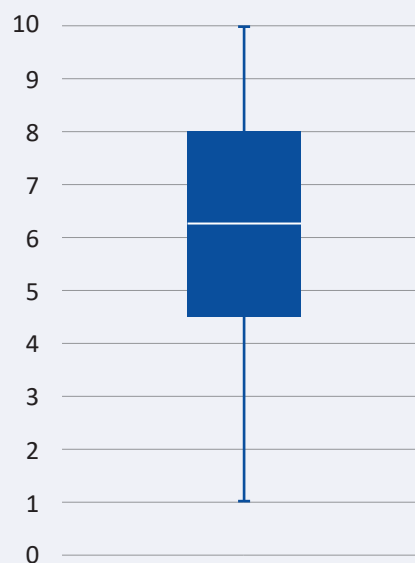
V říjnu 2020 reflektovali členové projektového konsorcia ve 3 pracovních skupinách míru plnění cílů a dosavadní výstupy tak, aby mohli prověřit rele-

vanci faktorů intelektuálního kapitálu jako takovou. Data byla v červnu 2021 doplněna o vyjádření slovenských partnerů projektu. Komplexní hodnocení samotných výsledků však není středem zájmu evaluace intelektuálního kapitálu. Situaci rozlišených dat jako společný průměr všech účastníků znázorňuje obrázek 4. Celkovou výpovědní hodnotu potvrzuje také krabicový diagram na základě dotazníku s n=40. Hodnotí se kvantita (množství), kvalita (QN) a také systematika (SY), s kterou se na ní pracuje.

Výsledky BIG_STEM+ 2020

Probíhají aktuální projekty, dle Vašeho názoru, z kvantitativního hlediska dle plánu?

Obrázek 4: Vnímání dosažení výsledků z pohledu koordinátorů projektů (n=27; 2020)

Projekty BIG_STEM+ přispívají po kvalitativní stránce velmi dobře (80 %) k „**síťování a spolupráci**“ mezi partnery a regiony. Především rakouští partneři projektu by si přáli podstatně větší aktivitu z kvantitativního hlediska, zatímco na Slovensku je velmi ceněna hlavně systematika.

Hodnocení „**mobility a regionální identity**“ je v regionech velmi rozdílné. Zatímco Česká republika a Maďarsko vidí dosažení cíle kolem 60 %, Rakousko to vidí kolem 20 %. Slovensko vykazuje diferencovanou střední pozici s kvantitativním potenciálem rozvoje, podobně jako Rakousko. Předpokládá se, že důvodem je spíše jednostranná orientace na ekonomický atraktor osy Vídeň-Bratislava, na druhé straně ovlivněná také výrazným omezením mobility v letech 2020 a 2021.

„**Příspěvek k dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu**“ je celkově hodnocen kladně, zejména díky vysoké hodnotě u systematiky (77 %). Bezprostřední efektivita vyplývající ze (samotných) projektů BIG_STEM+ však nebude dostatečná k dosažení makro cílů v regionech (viz obrázek 6), a to především z důvodu relativně malého rozsahu projektů (50 %). Zejména Slovensko vnímá vysokou závislost na financování z prostředků EU.

Celkově lze konstatovat, že projekty BIG_STEM+ měly jednoznačně pozitivní přínos pro výsledky, který je také velmi **systematicky** (65 %) rozvíjen v jednotlivých projektech. Bude však nutné v této práci (mnoho let) průběžně pokračovat, aby bylo možné plně využít potenciál. Zejména vysoké hodnocení systematiky v dlouhodobém rozvoji (77 %) lze považovat za důkaz, že přístup zvolený v projektech BIG_STEM+ je smysluplný a účinný. Tento vývoj však omezuje **nedostatečný institucionální rozvoj** na úrovni právní integrace (mezivládní a evropské rámcové dohody) a také stále **nové směrnice programů** a s nimi související **výzvy při financování projektů**.

Můj jazyk – tvůj jazyk – náš jazyk (BIG SK-AT, Burgenland)

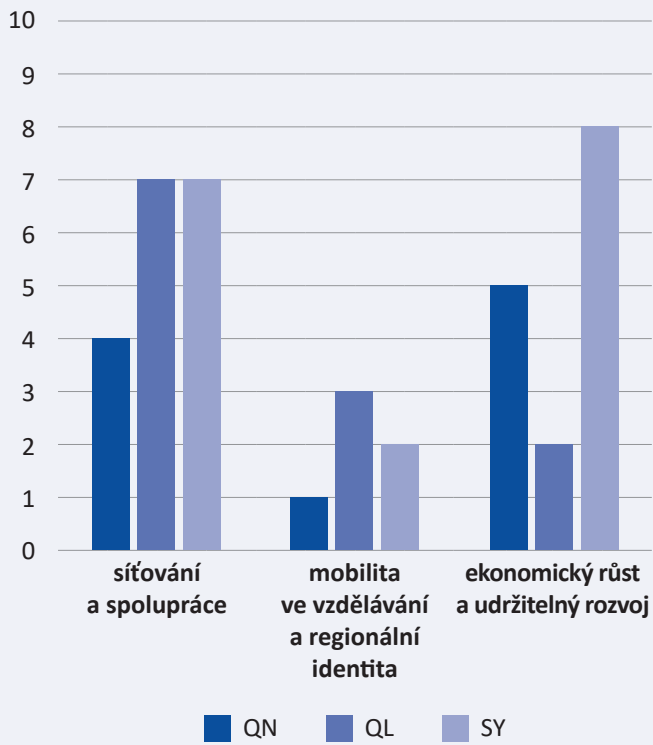

Obrázek 5: Foto Petra Schmidt – © Ředitelství zdělavání pro spolkovou zem Burgenland

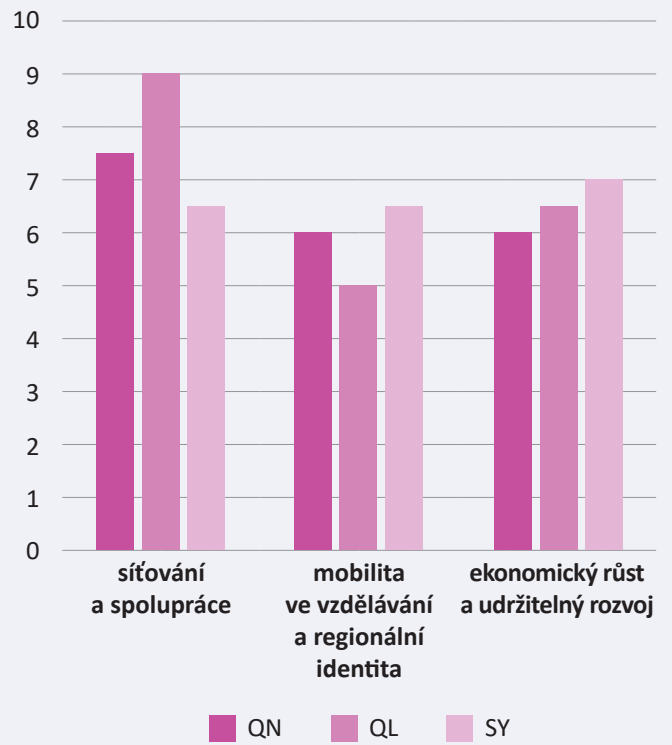
Zřízení jazykového koutku ve škole

Myšlenka „jazykového koutku“ se zrodila v souvislosti se zapojením mé školy do projektu a mým studiem psychomotoriky, jemuž se věnuji při zaměstnání. Jsou zde prezentovány různé úkoly, které kombinují impulsy pohybu a vnímání s podporou cizích jazyků. Tento zábavný přístup k cizímu jazyku dává německy mluvícím žákům příležitost získat první zkušenosti se sousedním jazykem slovenštinou. Na druhé straně mají slovensky mluvící žáci možnost, upevnit si zábavnou formou německou slovní zásobu. To podporuje sociální interakci mezi dvěma jazykovými skupinami a děti to baví. Vzhledem k tomu, že jazykový koutek na chodbě je volně přístupný, může jej každý zájemce (i bez pedagoga) opakovaně navštívit jak v dopoledních hodinách, tak i v rámci odpolední školní družiny. Naším dalším cílem je rozšířit rozsah dvojjazyčné nabídky a sdílet naše pozitivní zkušenosti s ostatními školami/školkami v příhraničním regionu.

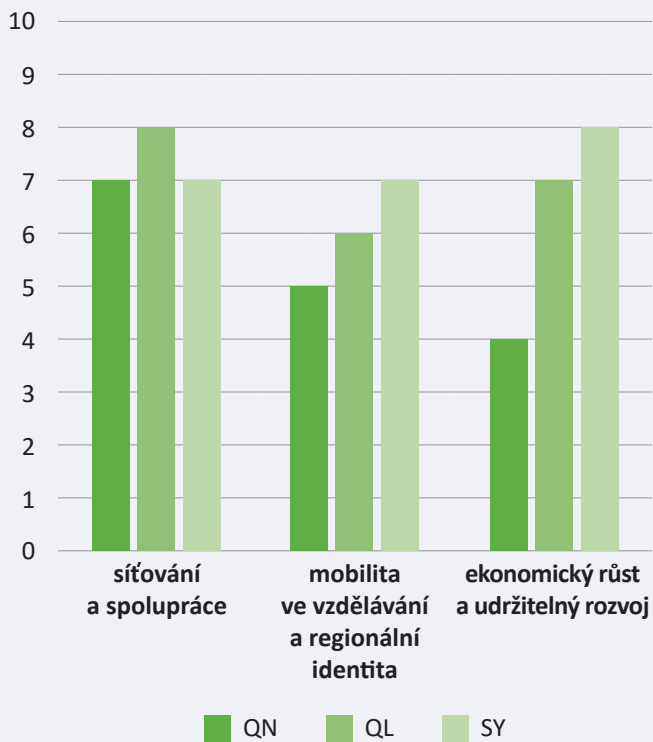
BIG_STEM+ výsledky AT

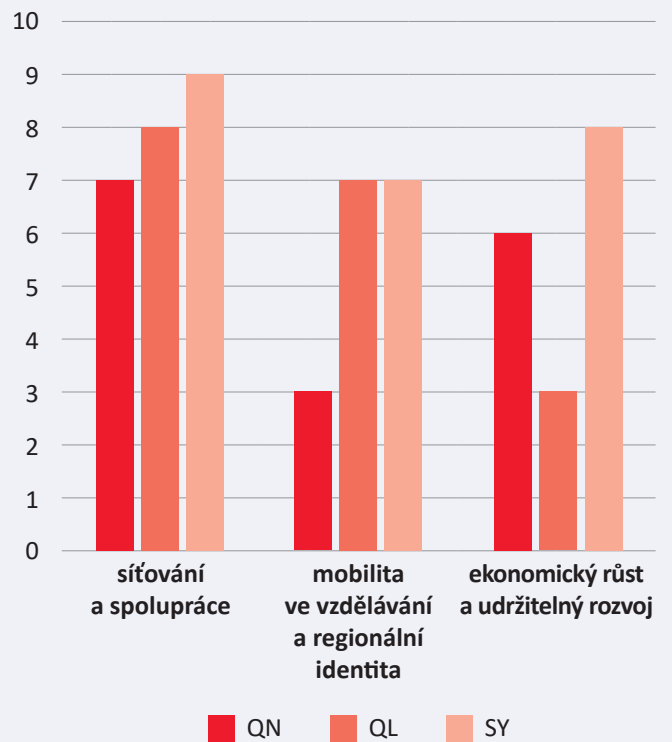
BIG_STEM+ výsledky CZ

BIG_STEM+ výsledky HU

BIG_STEM+ výsledky SK

Obrázek 6: Vnímání dosažení výsledků podle regionů (n= 27; 2020)

Na úrovni projektu jsou znatelné drobné rozdíly. V následujících třech dílčích kapitolách jsou shrnuty podrobnosti.

	AT			CZ			HU			SK		
	QN	QL	SY	QN	QL	SY	QN	QL	SY	QN	QL	SY
Sítování a spolupráce	4	7	7	7,5	9	6,5	7	8	7	7	8	9
Mobilita ve vzdělávání a regionální identita	1	3	2	6	5	6,5	5	6	7	3	7	7
Přínos pro dlouhodobě udržitelný hospodářský růst	5	2	8	6	6,5	7	4	7	8	6	3	8

Tabulka 2: Vnímání dosažení výsledků z pohledu projektu

5.1 Velmi dobré přeshraniční sítování a spolupráce

Aby mohl být BIG_STEM+ v přeshraničním sítování úspěšný, je zapotřebí několik různých aktérů, kteří se také vzájemně doplňují a dobře spolupracují.

Partneři a cílové skupiny jsou (částečně) popsány ve vztahovém kapitálu - zde jde o budoucí rozvoj vzdělávací sítě.

Pedagogické školy se setkávají pedagogickými školami – návštěva 5a v Bratislavě (BIG SK-AT)

V rámci projektu EU „Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu SK-AT“ měli studující 5. A vzdělávací instituce a Vyšší odborné školy pro elementární pedagogiku Sacré Coeur Pressbaum možnost strávit jeden den se studentkami partnerské instituce Střední odborné školy pedagogické v Bratislavě.

Slovenští studující naplánovali interaktivní den, jak ve škole s různými hudebními aktivitami, tak i v centru Bratislavy. V Dětském muzeu Bibiana měli studenti možnost vyrobit si v rámci výstavy

kaligrafie záložky a ztvárnit svá jména klínovým písmem na malé hliněné destičky. Naše akce se zaměřila na praktikování jazyků v živém prostředí. To funguje obzvláště dobře, když se hodně směje,

vyměňují se telefonní čísla a z neznámých lidí se stávají přátelé ...

Obrázek 7: © BAfEP Pressbaum

Sítování a kooperace

Obrázek 8: Vnímání sítování a spolupráce, QQS dle regionů (n=27; 2020)

5.1.1 Uspokojivá kvantita přeshraničního sítování a spolupráce

Z rakouského pohledu se osvědčilo zapojit do sítě jak školky tak školy. Bylo by účelné, aby se do sítě aktivně zapojili **lidé v klíčových funkcích** správy mateřských školek a základních škol. Mohli by tímto způsobem případná rozhodnutí také realizovat a redukovat tak aktuální nedostatek (40 %).

Čeští koordinátoři projektů hodnotí tuto položku nejvýše, a sice na 75 %, zatímco z maďarského pohledu je ještě vnímán prostor pro rozšíření o nové aktéry (např. okres Zala) pomocí větší databáze. Ze

slovenského pohledu je důležitá další spolupráce s dalšími aktéry v oblasti dvojjazyčnosti (obce, správa školství, vzdělávací instituce).

S ohledem na růstové paradigma je kvantitativní rozšíření síťových aktérů možné a žádoucí. Kritický počet, při kterém by „přeshraniční (jazykové) vzdělávání“ fungovalo „samo“, zatím není na dohled.

5.1.2 Optimální kvalita přeshraničního síťování a spolupráce

Kvalita je celkově hodnocena jako vysoká (80 %). Rakouští koordinátoři vnímají sebe a partnery projektu jako **správné aktéry**. V mnoha záležitostech jsou však nutná rozhodnutí politických zástupců a poskytnutí veřejných prostředků.

Na české straně bylo hodnocení kvality nejvyšší (90 %). Maďarské a slovenské hodnocení je podobné (80 %). Dosavadní aktéři jsou již těmi správnými, ale **posílení v oblasti STEM** a prostřednictvím dalších vysokých škol resp. univerzit by umožnilo další zlepšení. Ze slovenského pohledu by se do digitalizace měli zapojit i technologiční partneři.

Díky přípravě žádosti jsou do BIG_STEM+ zapojeni ti podstatní aktéři. Z důvodů pravidel poskytování dotačních prostředků však stále nejsou zapojeni do sítě někteří aktéři, kteří by mohli být výrazným přínosem. Bylo by také smysluplné zapojit vědecké partnery.

5.1.3 Dobrá systematika přeshraničního síťování a spolupráce

Celkově se na cíli přeshraničního síťování a spolupráce pracuje na vůbec nejvyšší úrovni systematiky (68 %). To je v souladu s cíli Interregu. Regionální srovnání vykazuje vysokou úroveň homogenity.

Rakouským koordinátorům však chybí nejvyšší instance, aby došlo k udržitelné a dlouhodobé implementaci síťování a spolupráce. Vzdělávací projekty jsou dlouhodobá opatření a vyžadují k realizaci **dlouhodobé stabilní rámcové podmínky v programových směrnících**.

Čeští koordinátoři projektů uvádí u kvality nejvyšší hodnocení (90 %), přesto ale signalizují další **potřebu spolupráce se základními školami**. Maďarské hodnocení je podobné (80 %).

Ze slovenského pohledu je mobilita aktérů systematicky prohlubována prostřednictvím rozvoje sítě a pravidelných přeshraničních pracovních skupin pro spolupráci. Výměna zkušeností a názorů pomáhá předcházet nedorozuměním. Síť také těží z dalších partnerství a vztahů s ostatními aktéry, kteří s sebou přivádějí jednotlivé projektové partnery. Díky četným projektovým strukturám, partnerským setkáním a společným pracovním balíčkům je síťování zcela centrálním cílem, kterého je také formálně dosaženo. A přesto by byla žádoucí větší integrace. Čas na pochopení situace partnerů, případně i na rozvíjení důvěry, je kvůli omezeným zdrojům nedostačující. Opakovaně mají „tvrdé formální požadavky“ vyšší prioritu než dlouhodobě efektivní „měkké“ prvky spolupráce.

5.1.4 Doporučení k přeshraničnímu síťování a spolupráci

Pro přeshraniční síťování a spolupráci se v kontextu BIG_STEM+ již využívají přeshraniční hospitace, exkurze, stáže studentů, vzdělávací partnerství mezi mateřskými školkami a školami. Kromě toho existují opatření napříč projekty, jako jsou sympozia, společné jazykové kurzy, otevřené odborné přednášky a mnoho dalšího.

Pro podporu dosahování cílů a udržitelného úspěchu je efektivním nástrojem zajištění zdrojů, kontinuity programů a mezinárodních dohod (obdoba návštěv škol i pro mateřské školky), což přispěje také ke zvýšení mobility ve vzdělávání.

BIG_STEM+ zviditelňuje potřeby a poukazuje na možnosti.

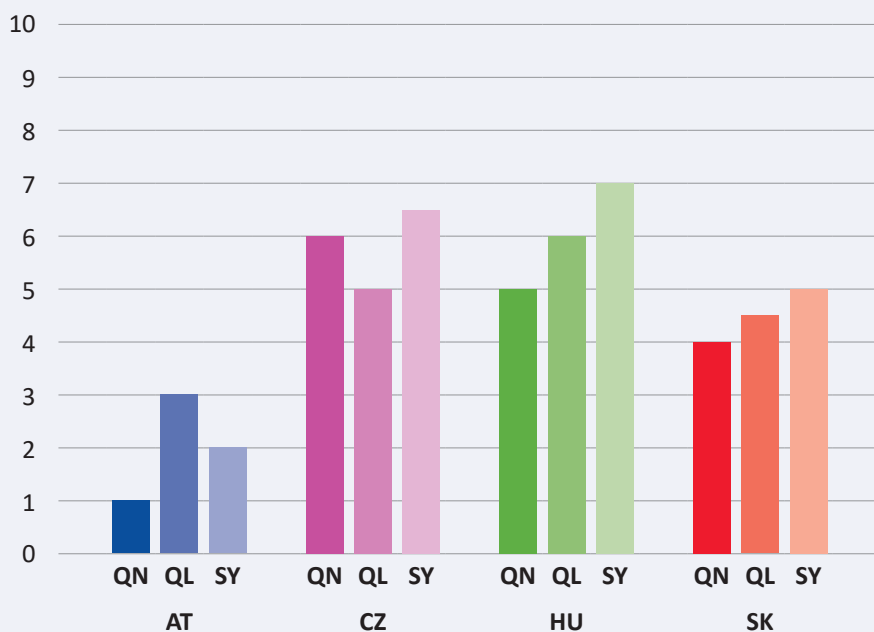
S ohledem na růstové paradigma je kvantitativní **rozšíření sítě** a zapojených institucí možné a žádoucí. Kvalita síťování je již optimální, systematika, s níž se na síťování pracuje, je již také dobrá, tudíž je příznivý vývoj ve střednědobém horizontu velmi pravděpodobný.

5.2 Nízká úroveň mobility ve vzdělávání a regionální identita

Mobilita v příhraničních regionech často znamená migraci z jednoho regionu do jiného reálně nebo jen zdánlivě ekonomicky atraktivnějšího regionu. To může vést k nepříznivým demografickým změnám. Rozvoj regionální identity prostřednictvím vzdělávání (mnohojazyčnosti či přírodovědného vzdělávání) umožňuje nezávislost a místní rozvoj, a tím i ekonomickou sílu. Na druhé straně může rigidní struktura nebo nedostatečná mobilita ve vzdělávání znamenat nedostatečnou podporu potřebné sociální a ekonomické změny.

Mobilita ve vzdělávání a regionální identita

Obrázek 9: Vnímání mobility ve vzdělávání a regionální identity, QOS dle regionů (n=27; 2020)

5.2.1 Heterogenní a pouze neuspokojivé hodnocení rozsahu mobility

Mobilita by neměla být chápána jako „jednosměrná“, ale pokud možno vyváženě. Navzdor ekologickým limitům je mobilita rozhodujícím faktorem pro dlouhodobý ekonomický rozvoj. Účinnou silou proti „migraci“ je vysoká vzdělanost a lokální vazby.

Rakouští koordinátoři hodnotí kvantitu mobility velmi kriticky (nedostatečně). **Mobilita ve vzdělávání** probíhá z rakouského pohledu pouze **jedním směrem**. V sektoru povinné školní docházky zatím není mobilita možná. Je nejprve třeba vytvořit (právní/kurikulární) **základy**, zejména prostřednictvím **právních předpisů EU (příhraniční oblasti)**. Kromě toho by měla být veřejnost o tomto tématu informována.

Také z pohledu maďarských koordinátorů funguje mobilita ve vzdělávání tendenčně pouze jedním směrem. Zejména **výuka maďarštiny není v ostatních zemích dostupná**.

Čeští koordinátoři projektu hodnotí fyzickou mobilitu přes hranice za prací do sousední země nebo za nákupy s omezeními souvisejícími s Covidem jako dobrou. Co se týče projektů BIG_STEM+, je přeshraniční mobilita velmi cenná - hospitace, exkurze, stáže atd., ale v letech 2020 a 2021 fakticky nemožná. **Mobilita ve vzdělávání**, tedy navštěvování školky nebo školy v sousední zemi, je hodnocena **jako spíše nemožná**.

Celkově se zatím cíle mobility nepodařilo ideálně dosáhnout. Dlouhodobé efektivní cesty lze často měnit jen pomalu. A přesto existují účinné páky, jako je rozvoj jazyka a kompetencí v raném dětství. Překážky tvořené právními předpisy EU v současnosti brání mobilitě ve vzdělávání a musely by být odstraněny.

5.2.2 Daří se již dostatečně dobře utvářet regionální identitu mladých lidí, aby bylo dosaženo cílů?

Regionální identita neznamena rozvíjení lokálních patriotických tendencí, nýbrž poznávání jiných regionů při současném uvědomování si vlastního původu a vracení se do své vlasti.

Rakouští koordinátoři rovněž hodnotí tuto dimenzi velmi kriticky (nedostatečně) a vyzývají ke zvýšení **povědomí** o interkulturních a růst osobnosti podporujících opatřeních. Slovenští koordinátoři to hodnotí podobně, z pohledu současných omezení však ne tak kriticky. Blízká poloha dvou hlavních měst nabízí mimořádnou příležitost pro bilingvismus při rozvoji evropské perspektivy.

Podle maďarských koordinátorů jsou mladí lidé díky akcím BIG_STEM+ mnohem otevřenější jiným národnostem. Otázkou zůstává, zda budou hledat štěstí v jiných regionech a pak se případně vrátí.

Z českého pohledu by byla nutná **intenzivnější práce s rodiči** v rámci projektů. Kromě toho musí mít mladí lidé důvod, proč se po studiu ve větších městech chtít/moci vrátit do svého regionu (výdělek, lepší pracovní nabídky atd.).

Částečně se daří mobilitu ve vzdělávání a regionální identitu mladých lidí zlepšovat v místech, kde na tom lze systematicky pracovat. Je to velmi pomalý proces, který musí být sledován po desetiletí. V současné době stále existuje deficit v širším působení projektů BIG_STEM+, aby bylo možné dosáhnout plného potenciálu.

5.2.3 Rozvíjíme mobilitu a regionální identitu mladých lidí již dostatečně systematicky, abychom mohli dosáhnout cílů?

Jazyk (jazyky) a vzdělání utvářejí identitu lidí způsobem, jakým to pravděpodobně činí pouze světové názory a ideologické koncepty. Každý, kdo toho může brzy zažít „více“, je obvykle samostatnější a může jednat rozmanitěji.

Podle názoru rakouských koordinátorů se zatím mobilita a regionální identita **nerozvíjejí dostatečně systematicky**, ale přístup projektů je správný.

Systematická práce na mobilitě a regionální identitě v rámci projektů je z pohledu českých koordinátorů ztížena tím, že nové, inovativní nápady musí být po třech letech opětovně popsány v projektové žádosti. Projekty se pak musí zaměřit na nová témata, která na sebe sice systematicky navazují, ale běžně neumožňují systematizaci s ohledem na rozvoj mobility mladých lidí. To však závisí na strukturách jednotlivých institucí. V případě Vysočina Education je však přece jen možné a proveditelné, aby byly děti podporovány a zapojeny od mateřské školy až po maturitu.

Podle maďarských koordinátorů se v důsledku jednotlivých projektů děti stávají samostatnějšími a mohou jednat pružněji.

Z pohledu slovenských koordinátorů poškozují chybějící kontinuita rozvoje sousedních jazyků na vyšších stupních škol systematiku, která je řadu let vyvíjena zejména v mateřských školách.

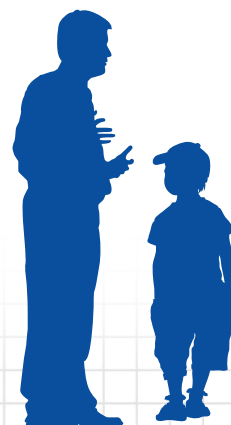
5.2.4 Doporučení ke zlepšení mobility ve vzdělávání a regionální identity

Mobilita byla v rámci projektů BIG_STEM+ iniciována záměrně. Důraz byl kladen na celkovou osobnostní vzdělávací činnost v průběhu opatření jazykové podpory.

Za účelem (optimální) podpory cílů by však bylo prospěšné **dlouhodobé podporování**, ještě **systematičtější přístup k dětem**, počínaje první výchovnou institucí a **zvyšování povědomí rodičů** o tématu „mobilita“ také mimo vzdělávací instituce.

Bez projektů v kontextu jednotlivých programů Interreg by byl aspekt mobility ve vzdělávání zohledňován pouze ve velmi omezené míře. Částečně existuje několik velmi dobrých a inspirativních příkladů (viz také „Příběhy“), ale ne vždy to stačí k tomu, aby to čelilo donedávna silnému tlaku urbanizace. Také v oblasti systematické podpory mobility ve vzdělávání je stále prostor pro rozvoj, zejména proto, že projekty působí již v samém začátku lidského života.

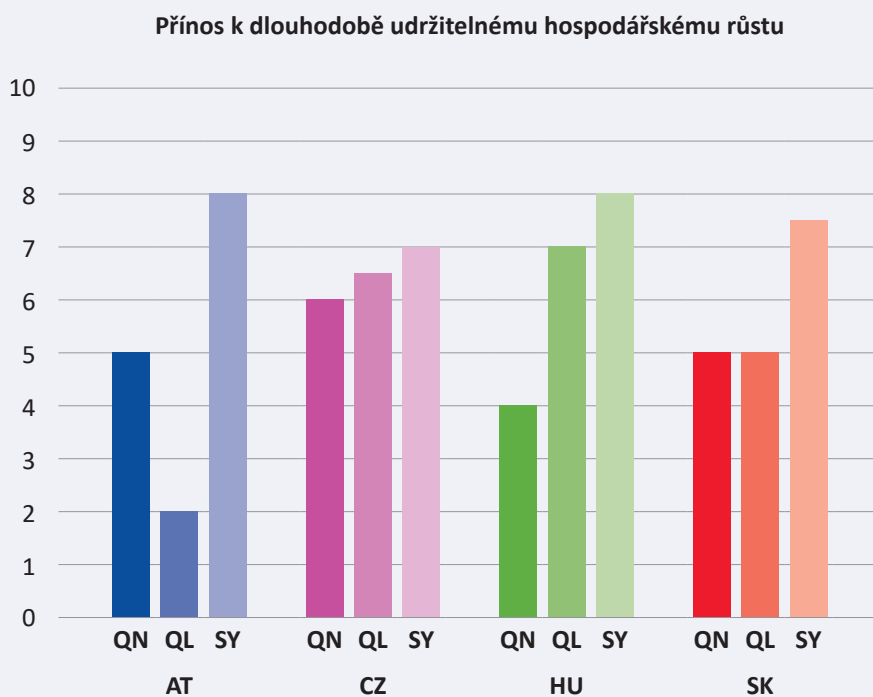
Přerušení velmi dobrých výměnných programů způsobené pandemií by mělo být co nejdříve ukončeno a dále pozitivně rozvíjeno.

5.3 Znatelný přínos k dlouhodobě udržitelnému hospodářskému růstu

Z dlouhodobého hlediska znamená ekonomický růst zaměstnanost, blahobyt, sociální stabilitu a mír, pokud k němu dochází udržitelným způsobem, tedy bez jakéhokoli zvláštního poškození přírodních nebo

sociálních zdrojů. Znalosti jsou zvláště udržitelným zdrojem, který častým používáním neztrácí hodnotu ani substanci, ale naopak se používáním stává cennějším.

Obrázek 10: Vnímání přínosu BIG_STEM+ k dlouhodobému udržitelnému růstu, QQS podle regionů (n=27; 2020)

5.3.1 Odlišný růst v regionech

Příhraniční regiony skýtají příležitosti i rizika. Přeshraničně dojíždějící si uvědomují arbitrážní efekty z nízkých nákladů na jedné straně a vysokých mezd na straně druhé. Tyto rozdíly umožňují vývoj, který lze však realizovat pouze za předpokladu, že k tomu existují (právní) základy: svoboda pohybu na makroúrovni, překonávání jazykových bariér, ale také schopnost přizpůsobení se kultuře a porozumění.

Z pohledu rakouských koordinátorů se sociální a demografické poměry rychle mění, zatímco povědomí o tom ve společnosti obecně zaostává. Pro zavedení závazných bilingvních vzdělávacích systémů v příhraničních regionech by byla žádoucí větší odpovědnost na politické úrovni.

Čeští koordinátoři vnímají vysokou mobilitu lidí hledajících práci. Mnoho Čechů pracuje v Rakousku, zatímco několik málo Rakušanů zakládá firmy v České republice. V přeshraničním regionu je (resp. byla před covidovou krizí) velmi nízká míra nezaměstnanosti spojená s velmi nízkou kvalitou pracovních nabídek. Mnoho mladých lidí se proto stěhuje do větších měst v regionu. Tyto efekty jsou umocněny špatnou infrastrukturou v příhraničním regionu (v souvislosti s mateřskými školami, 1. a 2. stupněm základní školy, lékaři, veřejnou dopravou, obchody atd.).

Maďarští koordinátoři projektů považují hospodářský růst zatím za nedostatečný (40 %), a tudíž i málo účinný, aby čelil urbanizačnímu tlaku. Ze slovenského pohledu je významnou překážkou udržitelného růstu především nejisté financování.

5.3.2 Uspokojující udržitelnost růstu

Rozumné využívání zdrojů umožňuje dlouhodobý rozvoj. Abychom však mohli prostřednictvím technologií nebo inovativních metod zacházet s omezenými zdroji účinněji, jsou nezbytné potřebné vědomosti. Čím dříve jsou rozvíjeny a čím více jsou upevněny, tím pravděpodobnější je úspěch.

To platí i pro síť BIG_STEM+: pracovní vývojová práce ztrácí svou hodnotu, pokud není skutečně dlouhodobě zajištěna. To však nemůže znamenat být navždy závislý na centrálním financování. Udržitelnost vzniká, když jsou iniciativy sítě schopny fungovat také lokálně.

Z pohledu rakouských i slovenských koordinátorů **chybí udržitelné financování** na všech úrovních (regionální/národní/mezinárodní), proto toto téma hodnotí pouze 20 %. Příhraniční region postrádá bilingvismus, který byl přítomný a běžný v minulosti a uměle odbourán minulými politickými systémy.

Čeští koordinátoři argumentují podobně, i když na mírně vyšší úrovni (65 %). Bez projektů Interreg by současná udržitelnost ve zprostředkovávání jazyků neexistovala. Bez těchto projektů by jejich realizace bezprostředně skončila, i když by v jednotlivých případech mohly náklady nést obce v závislosti na politických rozhodnutích. Maďarští koordinátoři také zdůrazňují velký význam centrálního financování a pracují na něm.

Bez jistoty v plánování jsou současné úspěchy sítě nejisté. Je to však jen zčásti v rukou aktérů, je úkolem politiky, využít čas a ukotvit mnohé úspěchy v regionech tak, aby byla zajištěna další smysluplná podpora také decentrálně v rámci subsidiarity regionů.

5.3.3 Rozvíjíme dlouhodobý a udržitelný růst již dostatečně systematicky tak, abychom dosáhli cílů?

Přínos sítě by se neměl přeceňovat ani podceňovat. „Obecný hospodářský růst“ závisí na mnoha faktorech, z nichž některé jsou externí. A přesto je účinnost efektivní vzdělávací sítě nesporná. S ohledem na pozitivní účinky znalostí a učení by mělo být zajištěno alespoň zabezpečení vlastní existence.

Koordinátoři projektu vidí v jednotlivých projektech Interreg velmi systematický přístup k dosažení dlouhodobě udržitelného růstu. Zajištění tohoto udržitelného etablování však vyžaduje čas, dlouhodobou podporu a odpovědné politické činitele.

5.3.4 Doporučení pro udržitelný hospodářský růst

V rámci jednotlivých projektů Interreg, ale také při synergické spolupráci projektů, již probíhají **jednání** s administrativou, zahajovací a závěrečné akce, sympozia, strategická partnerství, integrace stakeholderů, regionální řídicí skupiny a síťovací setkání se zaměřením na regionální dlouhodobý a udržitelný růst. Kromě toho by byl žádoucí **větší politický zájem a angažovanost**. Tento impuls by mohlo poskytnout integrování osob odpovědných za záležitosti EU (jako je evropská kancelář ředitelství pro vzdělávání ve Vídni). To by mohlo být podpořeno **aktivní komunikační politikou** ze strany sítě.

Koordinace s jinými sítěmi a integrace do jiných regionálních iniciativ v úzké spolupráci s místními správami výrazně zvýší pravděpodobnost úspěchu.

Poděkování

Vydavatelé děkují všem projektovým partnerům za vynikající spolupráci v projektech popsanych v této zprávě a v rámci předkládané evaluace intelektuál-

ního kapitálu. Bez níže uvedených osob by tato zpráva nikdy nevznikla (v abecedním pořadí, bez akademických titulů):

- Badidová Martina** – Daphne – institut aplikované ekologie (SK)
Barborik Dominique – Rakouští přátelé dětí – zemská organizace Vídeň (AT)
Běhounková Zuzana – Vysočina Education (CZ)
Brychova Alice – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Chvatalova Martina – Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář (AT)
Dolejská Milena – Vysočina Education (CZ)
Effenbergerová Dagmar – Bratislava Nové Mesto (SK)
Emrich Martina – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Halinka Péter – West-pannon nonprofit ltd. (HU)
Hrůšová Nikola – Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám České Budějovice (CZ)
Jezna Maria – Deutsche Schule Bratislava (SK)
Jonášová Marta – Bratislava Nové Mesto (SK)
Kadlec-Melišova Ľubica – Mesto Senica (SK)
Komenda Iren – Rakouští přátelé dětí – zemská organizace Vídeň (AT)
Kříčková Vlasta – Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám České Budějovice (CZ)
Major Andrea – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Melnik Alexander – Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář (AT)
Melnik Kristina – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Micikova Katarina – Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář (AT)
Nadine Szep-Lafleur – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Portschy Mónika – West-pannon nonprofit ltd. (HU)
Prokeš Ivo – Vzdělávací institut pro Moravu (CZ)
Rammesmayr Christine – Spolková země Burgenland (AT)
Řezníčková Marcela – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Rozprýmová Hana – JCMM, z.s.p.o. (CZ)
Sedláčiková Lucia – Bratislava Nové Mesto (SK)
Sharifpour Langroudi Margret – Ředitelství pro vzdělání města Vídeň, Evropská kancelář (AT)
Slobodová Gabriela – Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol (AT)
Steiner Karin – Rakouští přátelé dětí – zemská organizace Vídeň (AT)
Štípková Peregrína – Středisko volného času Lužánky (CZ)
Suchánková Ivana – Vzdělávací institut pro Moravu (CZ)
Walter Katalin – Univerzita Sopron, Pedagogická fakulta Benedek Elek (HU)
Zsófia Babai – Univerzita Sopron, Pedagogická fakulta Benedek Elek (HU)

Impressum

Vydavatel a vlastník:

Úřad dolnorakouské zemské vlády,
oddělení mateřských škol

Zhotovitel:

Dr. Manfred Bornemann
Intangible Assets Consulting GmbH

Projektový management:

Eva Huber, MA BA; Martina Barnstedt
oddělení mateřských školek,
úřad dolnorakouské zemské vlády

Odborná spolupráce:

Dipl.-Päd. Nikolett Raidl, MA

Datum workshopů:

workshopy 2020-09-30, 2020-1014; 20201202
(AT-HU, AT-CZ); rozhovory v období 2020-10-14
a 2020-11-27 (AT-HU, AT-CZ); workshop a rozhovo-
ry v dubnu a květnu 2021 (SK-AT)

Metoda a použité nástroje

Jednotlivé evaluace intelektuálního kapitálu byly zpracovány metodou „Wissensbilanz - Made in Germany“ („Evaluace intelektuálního kapitálu – made in Germany“), kterou doporučilo, zveřejnilo a vydalo Spolkové ministerstvo hospodářství a technologií (Berlín), a pomocí nástrojů Google Documents a flourish.com.

Design:

Team Wagner DESIGNSTUDIO
teamwagner-design.at

Tisk:

Druckerei Rutzky GmbH

Překlad z němčiny:

VACHA KG, Poysbrunn
top-translation.eu

Všechna práva vyhrazena:

© 2022, Úřad dolnorakouské zemské vlády, oddělení mateřských škol

Tato evaluace byla realizována v rámci projektů EduSTEM (Education in Science, Technology, Engineering and Mathematics ATCZ220), BIG_inn AT-HU (Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu AT-HU_inovativní ATHU129) a BIG_ling SK-AT (Spolupráce v oblasti vzdělávání v přeshraničním regionu SK-AT_bilinguální V801) a podpořena v rámci programů přeshraniční spolupráce INTERREG V-A Rakousko-Česká republika, INTERREG V-A Rakousko-Maďarsko a INTERREG V-A Slovensko-Rakousko z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR).

